

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Pärnu Linnavalitsusele

Teie: 16.12.2024 nr 8-4/1312-38

Meie: 15.01.2025 nr 1-1/25/6498

Eesti Keskkonnaühenduste Koda seisukoht Pärnu linnas Niidu tn 17, Kauba tn 10 ja 12 kinnistute ning Harutee mets P4 katastriüksuse detailplaneeringu lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi kohta

Eesti Keskkonnaühenduste Koda (EKO) esitab oma tagasiside tehase kavandamise ja seda puudutava protsessi kohta ning ettepanekud detailplaneeringu (DP) lähteseisukohtade (LS) ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) programmi täiendamiseks.

EKO leiab, et metanoolitehase kavandamisest tuleb loobuda, kuna plaanitava tegevuse keskkonnamõju on ülemääraselt suur, saadav võimalik kasu aga tõendamata. Üksikasjalikumaid selgitused ja põhjendused esitame allpool.

Lisaks leiame, et **praegu käimasolev planeeringumenetlus on õigusvastane**, kuna metanoolitehase rajamiseks on valitud vale planeeringuliik ning läbi ei ole viidud avalikku asukohavaliku protsessi. Planeerimismenetlus tuleks lõpetada, kuna selle tulemusena ei ole võimalik jõuda õiguspärase tulemuseni.

1. Vastuväited metanoolitehase kavandamise plaanile tervikuna

1.1. Keskkonnaohte tuleb vältida

Metanoolitehase rajamise ja käitamise võimalik mõju keskkonnale on EKO hinnangul nii ulatuslik, et see kujutab endast keskkonnaohtu keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) § 5 tähenduses. Metanoolitehase rajamiseks vajamineva puiduressursi hulk on nii suur, et selle varumine kahjustaks oluliselt looduskeskkonda ning suurendaks Eesti süsinikuheidet, mille tõttu Eesti riik ei suudaks täita oma kliimaalaseid kohustusi või peaks kohustuste täitmata jätmise eest ulatuslikke trahve maksma.

KeÜS § 10 kohaselt tuleb keskkonnaohtu vältida. Keskkonnaohtu või olulist keskkonnahäiringut tuleb taluda, kui tegevus on vajalik ülekaaluka huvi tõttu, puudub mõistlik alternatiiv ja keskkonnaohu või olulise keskkonnahäiringu vähendamiseks on võetud vajalikud

meetmed. Riigikohus on käsitlenud KeÜS § 10 oma praktikas õigusaktist tuleneva nõudena (nt RKHKo 10.06.2024 asjas nr 3-21-2074¹, p 12).

Metanoolitehase rajamise lähtedokumentides esitatud kaalutlused ei anna EKO hinnangul alust arvata, et metanoolitehase rajamiseks esineks ülekaalukas huvi. Lähtedokumentides väljendatud argumendid metanoolitehase rajamise kasuks on põhjendamata ning neile on ilmselgelt antud liiga suur kaal, võrreldes looduskeskkonnale tekitatava võimaliku kahjuga.

1.2. Tehase rajamine ja käitamine toob kaasa keskkonnaohu

Planeeringuga kavandatava arenduse eesmärk on ehitada ja käitada tööstusrajatist, mis muundab 1 000 000 m³ puitbiomassi 500 000 tonniks rohelisteks metanooliks aastas ning ehitada ja käitada 400 MW elektrolüüsiseadet roheline vesiniku tootmiseks.

Sellises mastaabis tehase käitamiseks puudub vajalik kättesaadav puiduressurss. Eestis ei ole puiduressurssi jätkusuutlikult ja loodussõbralikult siinsele üledimensioneeritud metsatööstusele enam kuskilt võtta, arvestades metsade tagavara vähenemist ning konkureerivaid lisanduvaid arendusi (sh VKG biotoodete tehas, Fibenol, aga ka paberipuitu eksportivate kontsernide enda olemasolevad tselluloositehased). Keskkonnaagentuuri puidubilansside² järgi on Eestis viimastel aastatel kasutatud puiduressurssi 16-18 miljonit kuupmeetrit aastas. Keskkonnaagentuur on oma 2021. aasta analüüsis "Maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse sektori sidumisvõimekuse analüüs kuni aastani 2050"³ välja toonud, et ainuke raiemahu stsenaarium, mille korral metsamaalt lähtuv KHG heide ei hakka sidumist ületama, tähendab raiete keskmist kogumahtu ca 7 milj m³ - märkimisväärselt vähem, kui on viimastel kümnenditel raiutud. RMK esitas 2023. aasta septembris raiemahu prognoosi⁴ 200-aastasest perspektiivis, millest nähtub, et riigimetsa uuendusraiate pindala langeb lähema 50 aasta jooksul ligemale poole võrra, sest küpset metsa pole enam piisavalt. Samas on ka erasektorist metsamaterjali saamine uutele tehastele keeruline väljakutse, sest Eesti puiduturg on tugevalt mõjutatud Skandinaavia suurkontsernide kohalolust. Need ettevõtted kasutavad Eestit omakorda enda tselluloosivabrikute vajaduste katmiseks, makstes materjali eest kõrgemat hinda, kui kohalikud tööstused endale lubada saavad⁵. Arvestades, et senisest puidubilansi mahust umbes 4-5 miljonit tihumeetrit on olnud import suures osas Venemaalt ja Valgevenest, mis on nüüdseks lõppenud ja mille taastumine on ebatõenäoline, vajab lisanduv puitu tarvitav tööstus samas toormemahus teiste tööstuste sulgemist või lisanduvat raiemahtu.

---

¹ <https://riikos.rik.ee/?asjaNr=3-21-2074/43>

² <https://keskkonnaportaal.ee/et/puidubilanss-ulevaade-estis-puidukasutuse-mahust>

³ [https://keskkonnaportaal.ee/sites/default/files/2021-12/LULUCF_uuring_veebi_02_09%20\(1\).pdf](https://keskkonnaportaal.ee/sites/default/files/2021-12/LULUCF_uuring_veebi_02_09%20(1).pdf)

⁴

<https://www.rm.k.ee/organisatsioon/pressiruum/uudised/uudised-2023/rmk-on-riigimetsa-alati-raiunud-kestlikult>

⁵

<https://roheportaal.delfi.ee/artikkel/120339801/eesistisse-kavandavad-suurtehased-vajavad-ohtralt-puitu-kuid-loputult-uleraiuda-ei-saa>

Miljonist tihumeetrist puidust metanooli tootmine kiirendab paratamatult metsade kahjustamist. Metsaraie on riigis alates 2000. aastate algusest üha kiirenenud ning toimub 95% ulatuses lageraiena. Internetiplatvormi Global Forest Watch andmetel vähenes vahemikus 2016–2020 Eesti metsasus 36 000–46 000 hektari võrra aastas. 2023. aastal kaotas Eesti veel 31 000 hektari ulatuses metsa. (Andmed põhinevad platvormi kasutataval määratlusel, mille kohaselt võetakse arvesse puid, mis on 5 m kõrgused või kõrgemad.) Praegu on 20% metsamaast noorem kui 10 aastat⁶. 2019. aastal avaldatud uuringu kohaselt vähenes perioodil 1983–2018 näiteks metsalindude arvukus 50 000 pesitseva paari võrra aastas. On teada fakt, et raiete keskkonnamõju ei hinnata Eestis piisavalt. Selle kohta on mitmeid Riigikohtu otsuseid ning Euroopa Komisjon on algatanud selle tõttu rikkumismenetluse⁷ Eesti suhtes. Ka peamine kasutusel olev sertifitseerimissüsteem FSC ei täida oma tegelikku ülesannet⁸, mistõttu on keskkonnaühenduste esindajad sellega seotud kojast välja astunud.

Eeltoodu tõttu on metanoolitehase rajamise plaan ilmselgelt vastuolus Eesti Vabariigi põhiseaduse §-ga 5, mille kohaselt on Eesti *loodusrikkus ja loodusvarad rahvuslikud rikkused, mida tuleb kasutada säästlikult*. PS §-st 5 tulenevalt peab Eesti loodusvarade ja -ressursside kasutamine teenima ennekõike Eesti riigi ja rahva huve. Kuna rahvuslik rikkus ei piirdu majandusliku aspektiga, peab riigi keskkonnapoliitika juba PS §-st 5 tulenevalt tasakaalustatult arvestama erinevaid avalikke (sotsiaalseid, majanduslikke, keskkonnakaitsealisi) huve.⁹ Põhiseaduse kommentaaride kohaselt tuleb „säästliku kasutamise“ suunist samuti mõista küllaltki laialt ja selle sisustamisel saab võtta appi säästva arengu põhimõtted.¹⁰

Üks miljon tihumeetrit raiemahtu aastas tähendab vähemalt 1,1–1,2 miljonit tonni CO2 ekv heidet¹¹ nii Eesti üldises kasvuhoonegaaside (KHG) heite arvestuses kui LULUCFi (maakasutust, maakasutuse muutust ja metsandust käsitlev Euroopa Liidu määrus) arvestuses.

Arvestades, et rohemetanoolitehasel puuduks positiivne mõju kasvuhoonegaaside arvestuses nt puittoodetesse sidumise, fossiilsete kütuste asendamise vms moel, sest tehase toodangut ei kasutataks Eestis peaaegu üldse, tähendaks lisanduv raiemaht Eesti KHG heite kasvu ning Eesti KHG bilansi liikumist heite poolele kui LULUCF eesmärkide ületamist lisanduva raiemahu jagu.

Tehase rajamisega kahjustataks oluliselt väärtuslikku looduskeskkonda. Tehas plaanitakse rajada metsaalale, mis kuulub rohe- ja puhkevõrgustikku ning kus asuvad vääriselupaigad. Tehase rajamisega saaksid need loodusväärtused oluliselt kahjustatud.

6

<https://roheportaal.delfi.ee/artikkel/120339801/eestisse-kavandavad-suurtehased-vajavad-ohtralt-puitu-kuid-loputulul-uleraiuda-ei-saa>

7 <https://elfond.ee/mets/euroopa-komisjon-algatas-rikkumismenetluse-raiete-tottu-kaitsealadel>

8

<https://www.elfond.ee/uudised/viis-liiget-astusid-fsc-st-valja-kuna-sertifikaat-ei-tagu-metsavaartuste-kaitset>

9 PS § 5 kommentaar p 6. https://pohiseadus.ee/sisu/3474/paragrahv_5

10 PS § 5 kommentaar p 7. https://pohiseadus.ee/sisu/3474/paragrahv_5

11 Kliimakindla majanduse seaduse eelnõu seletuskiri lk 44

Ka REM on 4.04.24 kirjas¹² märkinud: „Kui arvestada, et planeeringuala suurus on ca 33,2 ha, tootismaa vajadus on ca 30 ha ning planeeringuala keskmesse jäävad ca 11 ha suurusel alal VEP-id, ei ole VEP-e säilitades võimalik tagada tootmistegevuseks soovitud maa-ala. (---) Oleme seisukohal, et kui planeeringualal ei ole võimalik säilitada VEP-de alasid, mis on nii puhkemetsa kui rohevõrgustiku mõistes väärtuslikud kooslused, ei saa kavandatavat lugeda maakonnaplaneeringu põhimõtetega kooskõlas olevaks. Maakonnaplaneeringu peatüki 3.1.3 kohaselt tuleb ka puhkemetsades jälgida roheline võrgustiku tingimusi ning analoogsete tööstusobjektide kavandamine on võimalik üksnes möödapääsmatul juhul ja asukoha hoolikal kaalumisel.“

Planeeringu lähteseisukohtade ja KSH programmi punktis 4.2 on väidetud, et puhkemetsa vähendamisel ei oleks mõju, kuna rohevõrgustik antud kohas ei töötaks, viitega peamiselt ulukite liikumisele.

Nõustume REM 28.10.24 kirjas märgituga, et planeeringus toodud rohevõrgustiku käsitlus on liiga kitsas: „Juhime tähelepanu, et Keskkonnaagentuuri poolt koostatud rohevõrgustikku käsitleva juhendi „Rohevõrgustiku analüüs 2023“ kohaselt on lisaks rohevõrgustiku sidususele väga oluline ka võrgustiku hea ökoloogiline seisund. Lisaks loomade liikumisele on rohevõrgustikul oluline roll üldise liikide leviku, negatiivsete keskkonnamõjude puhverdamise ja hea keskkonnaseisundi ning puhkealade kättesaadavuse tagamisel. Palume rohevõrgustiku käsitlust laiendada ja hinnata ka selle teisi funktsioone nagu bioloogiline mitmekesisus, koosluste ja liikide säilimine, inimtekkeliste mõjude pehmemdamine ja rekreatsioonivõimaluste pakkumine, et rohevõrgustiku toimivuse käsitlus oleks terviklik.“

Vääriselupaikadele avalduvat mõju planeeringu lähteseisukohtades ja KSH programmis kirjeldatud ei ole, ent REMi eeltoodud seisukoha järgi oleks see oluline.

Vääriselupaiga regulatsioon tuleneb metsaseaduse(MS)¹³ §-st 23 lg 1, mis sätestab, et vääriselupaik on ala, kus kitsalt kohastunud, ohustatud, ohualdiste või haruldaste liikide esinemise tõenäosus on suur. Vääriselupaiga regulatsioon on samastatav kaitsealade või kaitstavate liikide kaitsekorraldust puudutava regulatsiooniga, mis tähendab, et kui mingil alal leitakse väärtus (kaitsealade puhul näiteks maastik, kultuuripärand, kaitsealused liigid – vt LKS 4. ptk, kaitsealuse liigi puhul näiteks mõne kaitsealuse liigi pesa – vt LKS 8. ptk), siis see registreeritakse, korraldatakse kaitse ning seda hoitakse seni kuni väärtus alal säilib. Näiteks ei ole kaitsealuse liigi kontekstis võimalik eemaldada kaitse alt merikotka pesapuud, kui merikotkas puul veel pesitseb (LKS § 50 lg 2 p 2). Vääriselupaiga tingimustele vastavad elupaigad moodustavad vähem kui 1% Eesti maismaa kogupindalast, metsamaast on see ca 1,8%.

Eeltoodust nähtuvalt on tehase keskkonnamõju oluline, tehase rajamise kasu kohta esitatud andmed on hüpoteetilised ja ebarealistlikud ega kaalu üles vajadust vältida tehasest lähtuvat keskkonnaohtu.

---

¹² Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi 04.04.24 kiri nr 14-3/1313-1

¹³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032014048>

1.3. Tehase keskkonnaohu talumiseks puudub ülekaalukas huvi

Tehase rajamise toetuseks välja toodud argumendid planeeringu lähteseisukohtades ja KSH programmis on hüpoteetilised ja ebarealistlikud.

Tehnoloogiat, mida arendaja lubab, pole siiani kusagil maailmas olemas. Arendaja Power2X on Hollandi idufirma, mis asutati 2020. aastal erainvestorite toel. Ettevõtte pidi hakkama pakkuma „konsultatsiooniteenuseid energiasstrateegia ja projektiarenduse vallas, tehniliste teenuste strateegia, asukohakrundi kasutuselevõtu, mahutiladustamise mitmekesistamise, energiapöördealase konsulteerimise, toorainepöörde analüüsi ja seotud teenuste alal. Siiani ei ole nad jõudnud ühegi tehase ehitamiseni, st ei tooda veel midagi.”¹⁴ Seega puudub neil reaalne kogemus, Eestisse tullakse esmast katsetust tegema.

Väga suur küsimärk plaanitava tehase kohal on selle tehnoloogia. Ilma katsetehaseta ei ehitata suure mahuga tööstuslikku tehast. Kõigepealt tehakse väike tööstuslikus mahus tehas ja kui tehnoloogia ennast tööstuslikus mastaabis tõestab ja uudsetele toodetele turg olemas, tehakse suur. Siiani pole arendaja andnud selget vastust, kas Pärnu tehase tehnoloogia katsetehases juba toimib. Uurimisrühma Biofuelwatch põhjaliku internetiuuringu andmete¹⁵ on tööstuslikus mastaabis biomassi või segajäätmete gaasistamist ja saadud gaasist katalüütiliste reaktsioonide teel eri toodete tootmist lubanud projektide nurjumise määr praegu 100%.

Power2X valitud meetod (biomassi (või segajäätmete) gaasistamine ning gaasist katalüsaatoreid kasutavate reaktsioonide abil eri kemikaalide tootmine) põrkub kahele olulisele tehnilisele probleemile:

- 1) happeliste gaaside ja pigi teke tootmisprotsessi käigus, mida tuleb vältida või mille tulemusena tekkivad ühendid eemaldada, sest need põhjustavad tehase seadmetes korrosiooni ja ummistusi ning sadenevad pindadele, kujutades endast lisaks ka keskkonnasaastet. On olemas mõned töötavad biomassi gaasistamise tehased, mis toodavad soojust ning mõnel juhul ka elektrit. Siiski jääb pigi ja happeliste gaaside teke oluliseks probleemiks.
- 2) sünteesgaasi puhastamise määral, mis tagaks eri kemikaalide saamiseks vajalike katalüütiliste reaktsioonide ladusa toimimise. Ühe näite puhul osutab Euroopa uurimisprojekti raames kogutud teave sellele, et reaktsiooni tõrgeteta kulgemiseks võib lisandeid gaasis olla vaid miljardikosades.

EKO ei ole leidnud andmeid muude projektide kohta kui ühe toormena puitu kasutava toimiva metanooliprojekti (Södra Cell'i projekt Rootsis). Selle võimsus on veidi üle 1% Power2X poolt Pärnusse kavandatavast. Märkimist väärib see, et Södra Cell kasutab gaasistamise asemel hoopis teist tehnoloogiat – anaeroobset lõhustamist. Power2X projekti üks toetaja on viidanud mastaapsele „roheline metanooli“ tootmise kavale Soomes Kokkolas. Seal kavandatakse e-metanooli tootmist biomassi kasutava koostootmisjaama tekitatavast süsihappegaasist (mitte

¹⁴ https://savetheforest.ee/wp-content/uploads/2024/10/RAPORT_metanoolitehas_EE_22.10.2024.pdf

¹⁵ https://savetheforest.ee/wp-content/uploads/2024/10/RAPORT_metanoolitehas_EE_22.10.2024.pdf

vahetult biomassist!). Tegemist on protsessi ja tehnoloogiga, mis on Pärnusse kavandatavast kardinaalselt erinev.

Tehase käitamisest tulenev võimalik majanduslik kasu on põhjendamata. KSH programmis olev väide: *“Tehase rajamine annab olulise tõuke kohalikule majandusele, pakkudes rohelist soojust, elektrit ja kütuseid, andes tellimusi rajatavale Rail Baltica kaubajaamale. Vesinikku hakatakse kasutama lähteainena roheline metanooli tootmisel ning müüma kohalikule Eesti turule.”* on põhjendamata. Kriitiline küsimus on, kes üldse oleks tehase toodangu ostja. Taani tuuleenergiafirma Ørsted peatas sel sügisel Rootsi kavandatud, Pärnusse plaanitavast kümme korda väiksema metanoolitehase ehitamise rohemetanooli vähese nõudluse ja e-kütuste turu oodatust aeglasema arengu tõttu Euroopas^{16 17}.

Arendus planeerib kasutada meretuuleparkide rohelist energiat, mis ei pruugi aga olla kättesaadav, kuna meretuuleparkide rajamine aina lükkub kaugemasse tulevikku. Kindlasti ei ole meretuuleparke veel olemas sel ajal, kui vabrikut plaanitakse ehitada ja tööle panna. Enam kui küsitav on rajada suure ressursi- ja energiavajadusega tööstus põhjendusega, et “tuleb meretuulepark ja siis on energia tarbijat vaja”. Pealegi pole veel kindel, kas meretuulepark Eestisse tuleb.

2. Vastuväited planeeringuprotsessile – vale planeeringuliik ja asukohavalik

2.1. Detailplaneeringuga ei ole lubatav maakonnaplaneeringut muuta

Metanoolitehas on kavandatud maakonnaplaneeringuga määratud rohe- ja puhkemetsade võrgustiku alale. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium on oma 04.04.24 kirjas välja toonud: *Pärnu maakonna planeeringuga (edaspidi maakonnaplaneering, kehtestatud 2018.a.) on määratud rohevõrgustik (roheline võrgustik), puhkealad ja puhkemetsad ning seatud neile kasutustingimused. Niidu ja Tammiste metsad ning Rääma raba on maakonnaplaneeringuga määratud Pärnu linnalähiümbruse puhkemetsade koosseisu. Kehtiv üldplaneering on arvestanud maakonnaplaneeringu lahendust ja kavandanud Niidu-Tammiste metsa ja Rääma raba ülelinnalise puhkeala. Samuti on täpsustanud maakonna rohevõrgustiku piire linna siseselt lähtudes üldplaneeringu täpsusastmest, olemasolevast maakasutusest, haljasalade struktuurist ja eesmärgist siduda linna ja selle lähiümbruse roheline võrgustik ühtseks tervikuks. Seega planeeringuala jääb Harutee mets P4 katastriüksuse osas rohe- ja puhkevõrgustiku koosseisu. Sealhulgas jäävad alale ka VEP-id ja Niidu oja koos kaldakaitsevöönditega.*

¹⁶ [Ørsted Pulls Plug on Shipping E-Methanol Fuel Project Citing Slower Demand](#)

¹⁷ [Ørsted's halt on hydrogen plant highlights synthetic fuel challenge | opinions | ING Think](#)

Seega plaanitakse käesoleval juhul muuta detailplaneeringuga maakonnaplaneeringut. See on juba iseenesest lubamatu, kuna detailsema planeeringuga saab aga esitada ainult üldistusastmelt järgmise planeeringu muutmise ettepaneku, st näiteks detailplaneeringuga saab teha üldplaneeringu muutmise ettepaneku, kuid ei saa teha ettepaneku maakonnaplaneeringu muutmiseks. Maakonnaplaneeringu muutmiseks saab ettepaneku teha üksnes vastava teemaplaneeringuga (PlanS § 73 lg 2) või üldplaneeringuga (PlanS § 75 lg 3, samuti § 90 lg 3 p 3).

Maakonnaplaneeringu muutmise oleks põhjendamatu ka sisuliselt. Riigikohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei tohi kõrgema tasandi planeeringuga terviklikult kujundatud rohevõrgustiku töhusust ohtu seada selle tükkaaval muutmise detailplaneeringu tasandil (nt RKHKO 15.12.2022 asjas nr 3-20-1310¹⁸, p 27; RKHKO 23.03.23 asjas nr 3-21-125¹⁹, p 17). Rohevõrgustiku toimimise ebasoodsaks mõjutamiseks üksnes lokaalselt (ehk siis detailplaneeringuga) tuleb kohalikul omavalitsusel näidata, millised muud olulised huvid selle mõju üles kaaluvad.

Maakonnaplaneeringu kohaselt tuleb rohevõrgustiku alal vältida negatiivse keskkonnamõjuga, kõrge keskkonnariskiga ning teiste tööstus- ja infrastruktuuriobjektide kavandamist. Juhul, kui nende rajamine on möödapääsmatu, tuleb eriti hoolikalt valida rajatiste asukohta ning rakendada roheline võrgustiku toimimiseks vajalikke leevendus- ja kompensatsioonimeetmeid.

Planeeringu lähteseisukohtadest ei nähtu, miks tehase rajamine just sellesse asukohta oleks möödapääsmatu. Leiame, et ühe ettevõtte ärihuvi (tõestamata tehnoloogiaga ja puuduva ressursi olukorras) ei ole piisav, et kaaluda üles maakonnaplaneeringuga määratud rohevõrgustiku ala hoidmise huvi.

2.2. Vale planeeringuliik ja nõuetekohase asukohavaliku puudumine

Metanoolitehase rajamise projekt kuulub olulise ruumilise mõjuga ehitiste (ORME) kategooriasse, mistõttu selle rajamine on võimalik üksnes riigi või kohaliku omavalitsuse eriplaneeringuga. Skepast&Puhkim OÜ on Power2X metanoolitehase asukohavaliku alternatiivide võrdlusaruandes (*mis on küll meie hinnangul ebapiisav*) kinnitanud, et eeldatavalt on tegemist A-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõttega ning metanoolitehas on olulise ruumilise mõjuga ehitise. A-kategooria suurõnnetuse ohuga ettevõtte võib potentsiaalselt põhjustada ulatuslikku kahju keskkonnale ja varale. ORME ja A-kategooria suurõnnetuse ohuga ehitise nõuab PlanS § 27 lg 1 ja § 95 lg 1 kohaselt kas riigi või kohaliku omavalitsuse eriplaneeringut, et tagada põhjalikum riskianalüüs ning laiem avalikkuse kaasamine. Praegu algatatud detailplaneeringuga selliste parameetritega ehitist kavandada ei ole võimalik, kuivõrd üldplaneeringus puudub läbi kaalutud ning kehtestatud asukohalahendus.

ORME ja A-kategooria suurõnnetuse ohuga ehitise kavandamine nõuab ka erinevate asukohtade avalikku kaalumist, mida praegu tehtud ei ole ning detailplaneeringu raames

¹⁸ <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid/?asjaNr=3-20-1310/52>

¹⁹ <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid/?asjaNr=3-21-125/47>

pole seda ka võimalik läbi viia. Planeerimisseadus sätestab asukoha eelvalikule eraldi kaasamise ja koostöö nõuded nii riigi eriplaneeringu kui kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu puhul.

Tehase planeerimine detailplaneeringuga ei võimalda avalikkusel rajamise otsustamises tõhusalt osaleda. See omakorda on vastuolus KeÜS § 28 lõikega 3, millest tuleneb kaks olulist tingimust: avalikkus kaasatakse olulise keskkonnamõjuga otsuste tegemisse 1) tõhusalt ja 2) varajases etapis enne lõplike lahenduste väljavalimist.

KeÜS § 28 kommentaaride kohaselt tähendab tõhusa kaasamise nõue, et avalikkuse võimalused osalemiseks peavad olema sisulised, mitte formaalsed. Avalikkuse kaasamise hetkeks ei tohi kavandatava tegevuse kohta olla otsuseid langetatud ning avalikkusel peab olema reaalne võimalus tehtavat otsust sisuliselt mõjutada. Lubatav ei ole olukord, kus haldusorgan ei ole enam valmis erinevaid alternatiive kaaluma või on alternatiivide kaalumise haldusorgani jaoks varasemate otsuste vm tõttu oluliselt piiratud.²⁰

Praegu on tekkinud olukord, kus valitud planeeringuliigi tõttu ei ole avalikkus saanud asukohavalikus PlanS-s ettenähtud viisil osaleda ning alternatiivide hindamine edasises menetluses on piiratud. See on oluline menetluslik rikkumine, mille tulemusena ei saa kehtestatav planeering kindlasti olla õiguspärane.

Väide, et asukohti on kaalutud üldplaneeringu menetluses, ei vasta tõele. REM on 28.10.24 kirjast välja toonud: *Peatükis 2.6, mis käsitleb kavandatava tegevuse vastavust kehtivale üldplaneeringule, on toodud, et kavandatava tegevuse osas on üldplaneeringu koostamise käigus kaalutud erinevaid asukohaalternatiive. Palume sõnastus üle vaadata, meile teadaolevalt kehtivas üldplaneeringus suurõnnetuse ohuga ettevõtte jaoks asukohaalternatiive ei kaalutud.*

Skepast&Puhkim OÜ koostatud asukohavõrdlus ei ole ka sisuliselt piisav, et täita seaduses sätestatud asukohavaliku nõuet. Oleme päringu vastusena küll saanud Pärnu linnalt asukohaalternatiivide võrdluse, kuid sellele puudub viide nii planeeringu kui KSH dokumentides ning see on koostatud ebapädevalt. Jääb ebaselgeks, millise menetluse raames alternatiive kaalutakse; erinevate Eesti linnade lisamine asukohaalternatiivide võrdlusesse, nagu antud juhul on tehtud, väljub aga kohaliku omavalitsuse planeeringu raamidest ning eeldaks hoopis riigi eriplaneeringu algatamist. Asukohavõrdlusest ei selgu ka Pärnu linna lõikes toodud asukohtade puhul, kuidas lõpptulemus saadi, puudu on hindepunktid võrdlustabelis, pole selge, mille järgi on märgitud välistavad ja soodsad asjaolud. Puudu on ka selgitus, mille järgi võimalikud alternatiivid on valitud – nii võivad võrdlusesse ollagi valitud alad, mis juba ette olid teada, et ei sobi hästi.

Asukohaalternatiivide avalikku kaalumist võimaldava planeeringuliigi valimine on oluline ka seetõttu, et tehast kavandatakse kaitseväärtuslikule, vääriselupaiku sisaldavate metsadega kaetud alale. Looduskeskkonna kaitsmine on oluline avalik huvi ja kui KOV kaalub

---

²⁰ KeÜS § 28 kommentaarid (<http://www.k6k.ee/keskkonnaseadustik/4-ptk/1-jagu/pg-28>), p 4.2

kaitseväärtusega metsa muutmist tootmiskaaks, on avaliku huvi seisukohast põhjendatud ka alternatiivsete asukohtade kaalumise ning objektiivne põhjendamine, millistel kaalutlustel on vajalik looduskaitseväärtused hävitada ja miks ei ole võimalik tehasele leida muud asukohta. Alale, millele detailplaneering on algatatud, asuvad vääriselupaigad, mida riigile kuuluval maal tuleb säilitada, mis aga tehase rajamise korral häviksid.

2.3. Planeerimismenetluse õigusvastasuse tagajärjed

Eeltoodud vigade tõttu tuleks planeerimismenetlus lõpetada, kuna selle tulemuseks ei saa olla õiguspärane planeering.

Riigikohus on praktikas tühistanud näiteks Kagu-Eesti regionaalprügila detailplaneeringu muuhulgas põhjusel, et puudus õiguslikult korrektne asukohavaliku kaalutusotsus ning toimunud menetluse puuduste tõttu ei olnud kaebajatel õiguslikke võimalusi vaidlustada prügila asukoha valiku õiguspärasust detailplaneeringu kehtestamisele eelneval etapil kohtus, mistõttu Riigikohus leidis, et kaaluka avaliku huvi tõttu oli detailplaneeringu vaidlustamine asukohavaliku õigusvastasuse motiivil põhjendatud (RKHKo 3.02.2005 asjas nr 3-3-1-88-04²¹, p 27-28).

3. Ettepanekud DP lähteseisukohtadele ja KSH programmile

Kui detailplaneeringu menetlust selle õigusvastasusele vaatamata siiski jätkatakse, tuleks detailplaneeringu lähteseisukohti ja KSH programmi oluliselt täiendada. Ülaltoodud seisukohtade tõttu oleme seisukohal, et lähtedokumente, sh KSH programmi ei saa lugeda piisavaks ega asjakohaseks.

Ettepanekud algatatud detailplaneeringu lähteseisukohtade ning KSH programmi täiendamiseks:

- 1) Käsitleda KSH programmis puidressursi kättesaadavust ning kaaluda KSH raames alternatiivsete stsenaariumitena erineva mahuga tootmise rajamise võimalusi ning nende mõju keskkonnale (elurikkusele ja ökosüsteemide seisundile), sh läbi võimalike lisanduvate raiete. Hinnangu andmiseks tuleb mh koostada puidubilansi analüüs, selgitamaks, kust vajaminev puit on planeeritud saada ja selle puidu varumisega seotud kumulatiivne keskkonnamõju sh kliimamõju. KSH peab andma vastuse üleraie jätkumise mõjudele kogu Eesti kontekstis, arvestades kavandatavat tehase toormevajaduse mahtu. Praegusel raiemahul on väga suur keskkonnamõju, mida tuleb kavandatava tehase üldise keskkonna mõju hindamise juures kindlasti arvestada, kuivõrd sellise suuremahulise tehase rajamine lisab veelgi raieturvet ning töötab vastu raiemahtude langetamise vajadusele. Samuti on oluline hinnata erinevate stsenaariumite rakendumise tõenäosust kasvava puidunõudluse, hinnakonkurentsi jm väliste asjaolude tingimustes. Eesti riiklike eesmärkide kohaselt soovitakse praegune puidu eksport asendada kohapealse väärimisega, kuid samale ressursile konkureerivad erinevad arendused, mille kogumaht ületab oluliselt puidu ekspordi mahud – koos VKG tselluloositehasega suureneb puidu nõudlus üle 3,2 mln

---

²¹ <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=3-3-1-88-04>

tihumeetri aastas. Samuti on siiani ebaselge, milliste hoobadega ekspordiks minevat puitu kohalikule turule suunama hakatakse - Põhjamaade puidukontsernidel, mis Eestiski metsa üles töötavad ja siit välja veavad, on endil olemas puidukeemia tehased, mis toorainet jätkuvalt vajavad.

- 2) Raadamise ja kliimamõjude uuringu lähteülesannet tuleb täiendada, sest praegusel kujul on arusaamatu, milliseid mõjusid täpselt on plaanis hinnata. Hinnata tuleb nii arenduse ala raadamisega kaasnevat kliima- ning keskkonnamõju kui ka tehase rajamise ning käitamisega seotud kliimamõju kogu selle ulatuses sh toormega seotud kumulatiivset kliimamõju.
- 3) Kindlasti peab hindama koosmõjusid naabruses asuvate arendustega, eriti Rail Balticuga ning andma hinnangu, kuidas on tagatud rohevõrgustiku erinevate osade sidusus. Muuhulgas on see oluline loomastiku vaates - tegu on rohekoridoriga, mis ühendab piirkonna metsamaastikke, sh piirkonna kaitsealasid ümbritseva loodusmaastikuga. Ühele küljele juba on planeeritud RB kaubajaam, teisele RB trass ise, kolmandas küljes on juba tööstus. Rääma rabamassiivi ühendus Tammiste metsadega on ainuke riba, mis on alles ja nüüdse planeeringuga saaks rohekoridor ära lõigatud. Teema on olnud aktiivselt arutlusel ka RB kaubajaama mõjude hindamisel ja tollal rõhutati, et koridor säilib. Imetajate seisukohast on oluline hinnata, kuidas on tagatud nende rohevõrgustiku erinevate osiste ja kaitsealade sidusus. Piirkonda on planeeritud niivõrd palju erinevaid arendusi, aga nende koosmõju nii Pärnu linna puhkealadele kui ka rohevõrgustikule ja ka piirkonna looduse üldisele seisundile on hindamata, mistõttu tuleb see hinnang kindlasti anda.
- 4) KSH programmi on vaja lisada, et hinnataks mõjusid Natura aladele, sest tehase reovesi jõuab kas jõkke või merre, mis on Natura alad (Pärnu jõe loodusala, Rannaniidu loodusala ja Pärnu lahe linnuala on mõjusse jäävad Natura alad). Reostuskoormus jõuab Natura aladeni, mistõttu peab seda mõju hindama. Näiteks on selgusetu, millisele tasemele vesi suudetakse ära puhastada. Andmete puudumisel tuleb reostuskoormuse hindamisel kasutada maksimaalseid parameetreid, ainete kontsentratsioone, veevajadust, reovee kogust jne
- 5) Hinnata tuleb ka vääriselupaikadele avalduvat mõju, mille käsitus on KSH programmi punktist 4.2 praegu täielikult puudu.
- 6) Planeeringualal tuleb läbi viia seente inventeerimine - praeguseks on mitmed haruldased ohustatud liigid seal tuvastatud (PlutoF andmebaasi on alalt kantud nt ere tardpoorik (*Phlebia subochracea*), juurepruunik (*Phaeolus schweinitzii*), lõhetümak (*Rhodonia placenta*), harunev korallnarmik (*Hericium coralloides*) vaatlused).
- 7) Planeeringus ja mõjuhindamises on vaja tähelepanu pöörata tehase veevajaduse täitmisele ning sellega kaasnevatele mõjudele. KSH materjalis on märgitud, et tehas kasutaks 80 tonni vett tunnis, seega 1920 kuupmeetrit ööpäevas. Pärnu linna veetarve on praegu ca 7000 kuupmeetrit ööpäevas, mis tähendab, et tehas suurendaks linna veekasutust üle veerandi. Oluline on hinnata, kas Pärnu veehaare (vesi tuleb põhjaveekogumist) suudaks nii linna kui vabriku ära toita, just suvisel suurema veetarbega perioodil ja pikas perspektiivis.
- 8) Raport²² toob esile, et sarnased biometanooli tootmise projektid on varem kogenud tehnilisi raskusi ja ebaõnnestumisi. KSH programmis tuleks seetõttu põhjalikult hinnata kavandatava tehnoloogia töökindlust ja teostatavust, tuginedes varasematele kogemustele, sarnastele projektidele.

---

²² https://savetheforest.ee/wp-content/uploads/2024/10/RAPORT_metanoolitehas_EE_22.10.2024.pdf

- 9) KSH programm toob seosed strateegiliste arengudokumentidega nagu: “Kliimapolitiika põhialused aastani 2050”, “Eesti energiamajanduse arengukava”, “Eesti riiklik energia- ja kliimakava aastani 2030”, “Kliimamuutustega kohanemise arengukava 2030”, “Pärnu maakonnaplaneering 2030”, “Pärnu linna asustusüksuse üldplaneering 2025+” ja “Pärnu linna asustusüksuse üldplaneering 2035+”. Need seosed on üldsõnalised ja põhjendamata. Hiljuti vastuvõetud Euroopa Liidu looduse taastamise määruse järgi ei tohi riik heas seisus kooslusi kahjustada, kuid Pärnus kavatakse seda just teha. Teeme ettepaneku täiendada KSH programmi selgete põhjenduste ja järeldustega, kas ja kuidas on kavandatav tegevus neis dokumentides viidatud arengusuundadega kooskõlas või vastuolus, samuti lisada looduse taastamise määruse käsitus.
- 10) Kindlasti ei ole piisav ega asjakohane tehase rajamise kasuks rääkiva huvi ja põhjenduste käsitus DP lähteseisukohtades ja KSH programmis (vt vastuväiteid eespool). Et erinevate huvide kaalumise oleks sisukas ja vastaks haldusmenetluse nõuetele, ei saa väited tehase toimivuse või selle käitamisest tekkiva kasu kohta jääda ebamääraseks ega üldsõnaliseks, vaid peavad olema argumenteeritud ja tõendatud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Maia-Liisa Anton

Eesti Keskkonnaühenduste Koja koordinaator